

LIDÉ

Jubilanti společnosti

Česká geografická společnost má tu čest poblahopřát všem svým členům, kteří ve druhém a třetím čtvrtletí roku 2021 oslavili významné životní jubileum.

90 let: prof. RNDr. Ing. Vladislav Kříž, DrSc.

85 let: PaedDr. Irena Losová

70 let: doc. RNDr. Karel Kirchner, CSc. – RNDr. Jiří Kupka – RNDr. Jan Müller – RNDr. Ivo Ryšlavý – RNDr. Jiří Šíp, Ph.D. – doc. RNDr. Antonín Vaishar, CSc.

60 let: Mgr. Petr Kalousek – doc. RNDr. Jan Kubeš, CSc. – RNDr. Radim Perlín, Ph.D. – RNDr. Ivan Šotkovský, Ph.D.

55 let: doc. RNDr. Tomáš Havlíček, Ph.D. – doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.

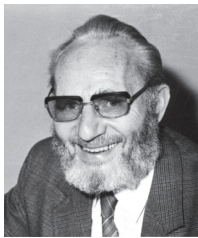
50 let: Mgr. Monika Čechurová, Ph.D. – doc. RNDr. Pavel Chromý, Ph.D. – doc. RNDr. Miroslav Marada, Ph.D. – Dr. phil. Annett Steinfuhrer, M.A. – Mgr. David Uhlíř, Ph.D.

Blahopřejeme všem oslavencům a zároveň děkujeme všem členům společnosti, kteří se v roce 2022 dožívají významného jubilea, za jejich práci pro českou geografii.

Odešel Josef Rubín – dlouholetý redaktor Nakladatelství Academia

Dne 17. října 2021 skonal redaktor nakladatelství vědecké literatury, člověk s velkým rozhledem zejména v geografii (zvláště geomorfologii, speleologii a regionální geografii), geologii, ale také biologii. Narodil se 13. června 1926, takže o několik měsíců přežil své pětadevadesátiny.

RNDr. Josef Rubín po studiu na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy a po krátké době, kdy učil na středních školách v Cvikově a Rumburku, nastoupil v roce 1951 jako redaktor do nově zřízeného Přírodovědeckého nakladatelství, které bylo

poté přejmenováno na Nakladatelství Československé akademie věd a později Nakladatelství Academia. Po většinu času byl vedoucím redaktorem geologicko-geografické literatury. Do penze odešel roku 1987, v nakladatelství Akademie věd tedy působil 36 let. Díky péči a dalšímu vzdělávání ve své práci byl jako redaktor uznávaným partnerem předních vědců, kteří zde publikovali. Jako zkušený a velmi pečlivý redaktor je mohl upozorňovat na různé potřeby a úskalí zveřejňované práce,

aby kvalita díla po vydání byla co nejlepší.

Měl rozsáhlé znalosti místopisu a přírody tehdejšího Československa, vycházející i z osobního poznání. Pěšky prochodil valnou část republiky a opakovaně se do různých oblastí vracel – k přesnému poznání míst, o kterých poté psal. Hojně publikoval odborné práce zejména ve Sborníku Československé společnosti zeměpisné, později Československé geografické společnosti (20 let působil jako výkonný redaktor Sborníku), a v časopisech Lidé a země, Geologický průzkum, Památky a příroda, Ochrana přírody, Živa, ale také Turista a přispíval do populárních časopisů a novin.

Velkou zásluhu má na vydání knih našeho zoologa, speleologa a archeologa Karla Absolona *Moravský kras 1 a 2*, které z pozůstalosti a písemných, grafických a fotografických materiálů tohoto slavného badatele oficiálně sestavoval geolog, akademik Radim Kettner, avšak vzhledem k jeho věku a zdravotnímu stavu byla důsledná a mravenčí práce na Josefu Rubínovi, který se v problematice dokonale vyznal. Dále je významná například publikace Františka Skřivánka a Josefa Rubína *Caves in Czechoslovakia*, kterou vydalo Nakladatelství Academia těsně před Mezinárodním speleologickým kongresem v Olomouci v roce 1973. Dodnes zůstává nejobsáhlejší knihou o krasu a jeskyních Československa v angličtině. S Břetislavem Balatkou a spoluautory sestavil důležitý *Atlas skalních, zemních a půdních tvarů* (1986), v němž jsou tyto jevy podrobně popsány včetně jejich vzniku, vývoje, výskytu i rozšíření a doplněny fotografiemi. Byl iniciátorem a spoluautorem první velké publikace o našich chráněných územích – *Národní parky, rezervace a jiná chráněná území přírody v Československu* od Marie Maršákové-Němejcové a Štefana Mihálíka (Nakladatelství ČSAV 1977).

Z řady dalších prací jmenujme například *Klenoty neživej přírody Slovenska* se spoluautory Jurajem Galvánkem a Vladimírem Vydrou (1987), *Národní parky a chráněné krajinné oblasti* (2003), *Přírodní památky, rezervace a parky* (2004), *Přírodní klenoty České republiky* (2006). Nepočítaně najdeme jeho článků a hesel v různých encyklopedických publikacích a republikových, krajových i lokálních naučných knihách a průvodcích, které vycházely ve vydavatelské explozi po roce 1990. Josef Rubín také hodně cestoval, ve skrovných podmínkách, a k některým státům později napsal turistické průvodce (např. Francie, Finsko, Norsko nebo Řecko).

Působil také aktivně v řadě společností, v Československé společnosti zeměpisné, Sboru ochrany přírody a krajiny – TIS při Společnosti Národního muzea, České speleologické společnosti, Klubu českých turistů nebo Syndikátu novinářů. Hojně přednášel a spolupracoval s Československým rozhlasem. Poslední léta života jeho aktivita ustala po prodělaných zdravotních problémech.

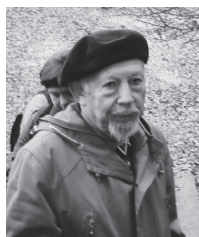
Odešel jako další lístek z květu našeho života, který svou prací dokázal obohatit.

Bohumil Kučera

Tato vzpomínka na RNDr. Josefa Rubína je reprintem původního textu otištěného v časopise *Živa* (2022, 1, VII). V původním textu jsou navíc otištěny obrázky, které se z redakčních důvodů k reprintu v časopise *IČGS* nevešly. Redakce časopisu *Informace ČGS* tímto děkuje autorovi a redakci časopisu *Živa* za svolení tuto vzpomínku otisknout.

Další informace o životě a díle RNDr. Josefa Rubína se můžete dočíst ve starších číslech časopisu *Informace ČGS* (35, 2, 87–89 a 40, 2, 65).

Docent Zdeněk Šeda zemřel

Doc. RNDr. Zdeněk Šeda, CSc. se narodil 19. září 1930 v Boršicích u Buchlovic. Studoval na reálném gymnáziu v Uherském Hradišti a později v letech 1949–1953 na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Zde studoval zprvu učitelské obory biologie, geologie a zeměpis, od druhého ročníku pak přešel na odborné studium. Pod vedením doc. J. Šmardy obhájil dizertační práci na téma *Biologické zpevnování vátých písků*, kterou zpracoval v území mezi Bzencem a Hodonínem.

Po vojenské službě a krátkém působení na zemědělské technické škole v Čáslavi se stal v roce 1955 asistentem na botanickém ústavu Masarykovy univerzity. Tím byla započata nejen jeho činnost pedagogická, ale i aktivity v oblasti ochrany přírody. Brzy začal pracovat v Komisi pro vodní hospodářství Československé akademie věd.

Spolu s podnikem Povodí Moravy pracoval na studiu a obnovování břehových porostů na vodních tocích a vodních nádržích. Ve své kandidátské práci, kterou obhájil v roce 1963, se věnoval ekologii pobřežní vegetace, zejména přehradních nádrží. V tom období se postavil nad stranu těch, kteří byli jednoznačně proti výstavbě Novomlýnských nádrží. Pro odmítavý postoj k tomuto neodpovědnému zásahu do přirozené krajiny mu byl ukončen další postup, takže byl 28 let pouze odborným asistentem.

Pedagogicky se orientoval nejprve na praktika z morfologie rostlin a systému vyšších rostlin. Později převzal přednášku věnovanou ochraně přírody a po určité době také přednášku Květena ČSSR. Posluchačům učitelské biologie přednášel geobotaniku a ekologii a vedl terénní cvičení. V roce 1983 odešel na katedru

ochrany a tvorby životního prostředí. Koncem osmdesátých let začal pracovat ve Výzkumném centru pro chemii životního prostředí a ekotoxikologii Masarykovy univerzity RECETOX. Zde působil zprvu interně a později externě až do roku 2000. V roce 1990 byl jmenován docentem v oboru botanika.

Dlouhodobě spolupracoval na exkurzích a přednáškách Klubu přírodovědeckého v Brně, který dokonce 15 let vedl. Byl členem Tisu – Svazu po ochranu přírody a krajiny, po jeho zániku pak členem Českého svazu ochránců přírody. Angažoval se proti různým záměrům ničení přírody zejména v městské části Brno-Bystrc a v okolí Brněnské přehrady. Rád jezdil do Moravského krasu, kde spolupracoval se speleology.

Bibliografie Zdeňka Šedy čítá přes 100 publikovaných prací a velkou řadu expertíz věnovaných vegetačnímu průzkumu, v posledních letech v rámci programu TOCOEN, zaměřeného na dokumentaci znečištění v okolí velkých moravských průmyslových podniků. Je autorem také několika skript a průvodců k terénním pracím.

Na závěr dovoluje krátkou osobní vzpomínku jednoho z autorů článku (V. A.): Docent Zdeněk Šeda byl v druhé polovině 70. let vedoucím mé diplomové práce. Znamenalo to strávení mnoha společných hodin jak při práci v terénu, tak i při laboratorním zpracovávání dat. Pro mne byl jednou z nejvýznamnějších osobností v mém vědeckém životě. Nejen, že byl vysoce erudovaný odborník, který mě dokázal všemu potřebnému dobře naučit, orientovat se v literatuře a obecně ve vědecké práci, ale byl také velice milý člověk, s nímž spolupráce byla vždy potěšením. A že jsme spolu strávili mnoho příjemných chvil jak v terénu a na fakultě, tak i v hospůdkách...

Zdeněk Šeda zemřel po dlouhé nemoci 20. října 2021 v Brně.

Vladimír Antonín, Mojmír Vlašín

Odešel Poslední Mohykán, docent Jan Charvát

Ve věku 95 let nás dne 29. listopadu 2021 opustil doc. RNDr. Jan Charvát, CSc., první porevoluční vedoucí katedry geografie tehdy ještě Pedagogické fakulty v Ústí nad Labem. Tato smutná zpráva nás zastihla na konci roku, kdy Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem slavila své třicáté výročí založení.

Jan Charvát se narodil v roce 1926 v Praze, kde v letech 1945–1950 studoval na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy (PřF UK) aprobaci zeměpis-tělesná výchova. Doktorát získal na Univerzitě Palackého v Olomouci v roce 1969, o čtyři roky později pak titul CSc. na PřF UK. Habilitoval se z politických důvodů až po sametové revoluci na Univerzitě Karlově.

Zásadní význam pro jeho profesní zaměření měly dvě instituce. Svou dráhu vysokoškolského pedagoga začal v Liberci na Pedagogickém institutu (1960–1965),

kde budoval katedru přírodních věd, kterou také vedl. Po administrativní reorganizaci odešel pracovat do Ústí nad Labem. V letech 1965 až do svého odchodu do důchodu v roce 1991 působil na Pedagogické fakultě, kde se stal po revoluci vedoucím katedry geografie. Ani po odchodu do důchodu nepřestal v oboru působit, navrátil se do Liberce a na Technické univerzitě v Liberci se účastnil života katedry geografie, kterou pomáhal zakládat.

Jeho hlavní specializací byla didaktika geografie a regionální geografie. V Ústí nad Labem byl také aktivním členem Krajského pedagogického ústavu, kde se společně s dalšími geografy věnoval celoživotnímu vzdělávání učitelů zeměpisu. Vypracovával metodické materiály pro učitele v praxi a organizoval pro ně různá setkání. Výrazně se zasloužil o organizaci Zeměpisné olympiády v době, kdy to ještě nebyla celostátní akce pod patronací MŠMT. Jako metodik geografie pravidelně zpracovával posudky na skripta a učebnice celostátního významu. Jeho univerzální přehled a pedagogická vyzrálost dokázaly vždy výrazně zkvalitnit předkládané texty. Z publikačních aktivit je třeba připomenout jeho spoluautorství na klíčové učebnici didaktiky geografie. Za svou profesní cestu vychoval nesčetně skvělých absolventů, převážně učitelů zeměpisu pro základní a střední školy. Zásadní byly především jeho osobnostní rysy, které i v nelehkých dobách sdružovaly kolektivy pracovišť, na nichž působil. Kromě toho byl duší řady akcí pořádaných katedrou geografie pro učitele, ať se jednalo o přednášky k odborným tématům či přednášky s filmy a diapozitivy z cest. Pro studenty organizoval ve volném čase i výjezdní exkurze do starobylého stavení na Bukovině u Turnova. Toto dodnes sloužící školící zařízení spolu s kolegy z katedry tělesné výchovy pro ústeckou fakultu získal a podílel se na jeho vybavení a provozu.

V medailonku k jeho 85. narozeninám otisktném v časopise Informace ČGS bylo k jeho osobnosti napsáno: „Někteří lidé vstoupí do našeho života a zase odejdou. Někteří zůstanou jen chvíli a navždy změní náš život...“

Koncem loňského roku tak odešel „poslední Mohykán“ z party vynikajících kantorů, kteří po vzniku katedry geografie na Pedagogické fakultě v Ústí nad Labem určovali po mnoho let její odbornou úroveň a vychovali dlouhou řadu dobrých pedagogů nejenom v severních Čechách. Zasloužili se o to svou prací a svým příkladem.

Vzdáváme hold jeho památce a odchod Jana Charváta vnímáme jako velice smutnou zprávu, která nás zasáhla a zároveň připomněla důležitost nezapomínat a navždy si považovat osobností, které měly pro naši dnešní katedru, potažmo univerzitu, zásadní vliv a význam.

Jiří Anděl, Ivan Farský

Podrobněji o životě a díle doc. RNDr. Jana Charváta, CSc. se můžete dočíst ve starších číslech časopisu Informace ČGS (35, 2, 86–87 a 31, 1, 83–84).

Michal Janouch nás opustil

Dne 11. prosince 2021 nás ve věku 54 let opustil RNDr. Michal Janouch, Ph.D., člen Hlavního výboru České geografické společnosti (HV ČGS) a dlouholetý předseda Polární sekce ČGS.

Michal Janouch se od dětství zajímal o polární oblasti, jeho dlouholetý zájem ho dovedl ke studiu fyzické geografie na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity. Ve svém odborném zaměření se jako klimatolog v rámci Solární a ozonové observatoře ČHMÚ v Hradci Králové věnoval především změnám ultrafialového záření a změnám v ozonové vrstvě atmosféry. Zapojil se též do polárního výzkumného programu a měl možnost se účastnit 19. antarktické expedice Polské akademie věd na stanici Henrika Arctowského, vybudované na ostrově Krále Jiřího. Zkušenosti a znalosti, které během půlročního pobytu v Antarktidě na přelomu let 1994 a 1995 získal, využil nejen pro celou řadu odborných textů, ale připravil i mnohé popularizační přednášky a vystoupení pro média. Z pobytu také vydal knihu *Sto osmdesát dní ve službách Krále Jiřího*, která čerpá z jeho deníkových zápisů a je doplněna spoustou jedinečných fotografií z pro nás tak nepřístupného a neznámého světa.

Když o svém pobytu mluvil například pro Český rozhlas Plus, popsal úchvatný vývoj přírodního prostředí v Antarktidě, unikátní možnost sledování vývoje tučňáků od naklazení vajíček až po jejich první skok do moře. Vyznal se také ze své úcty k obrovským ledovcům a připomenul známý bonmot polárníků: „Při příjezdu se každý těší, až uvidí první ledovou kru, při odjezdu se těší, až uvidí poslední.“ Ovšem stejně tak platí, „kdo se jednou do Antarktidy podívá, má ve skrytu duše velkou touhu se tam vrátit“. Návrat na Antarktidu se mu podařil, když na přelomu let 2009 a 2010 působil na argentinské stanici Marambio v rámci projektu MŽP a SFŽP Monitorování stavu ozonové díry a UV záření na Antarktidě.

V rámci aktivit Polární sekce ČGS Michal Janouch pořádal pravidelné polární semináře, které se konaly každoročně (až do vypuknutí pandemie Covid-19) v Krkonoších na Erlebachově boudě. V rámci seminářů účastníci diskutovali výsledky svých různorodých výzkumů, které se týkají polárních oblastí. Semináře se pravidelně účastnili také kolegové ze zahraničí zabývající se studiem změn přírodního prostředí v polárních oblastech.

Michal Janouch byl nadšený badatel a velký znalec polárního prostředí ale současně jako dlouholetý člen HV ČGS i vstřícný kolega a kamarád. Jeho odchodem ztrácí ČGS významného a velmi aktivního člena.

Radim Perlín, Dana Fialová

Odešel Tomáš Grim

Na počátku letošního roku nás zastihla smutná a nečekaná zpráva, že nás navždy opustil náš dlouholetý spolupracovník, přítel a učitel RNDr. Tomáš Grim, Ph.D. Stejně tak tiše, skromně a pokorně jako žil, tak i odešel.

Kartograf Tomáš Grim se narodil 6. března 1949 v Karviné. Střední školu navštěvoval v Ostravě. Obory zeměpis a biologií absolvoval roku 1972 na Univerzitě J. E. Purkyně v Brně, kde v roce 1974 ukončil rigorózní studium. V letech 1979–1982 studoval v Praze postgraduálně na Univerzitě Karlově španělštinu v rámci přípravy expertů pro země Latinské Ameriky. Doktorské studium absolvoval v Brně na Masarykově univerzitě v roce 2005.

Od roku 1972 působil nejprve jako vedoucí úseku reprodukčního oddělení, posléze se stal vedoucím kartografického oddělení v Geodézii, n. p. Opava. Od roku 2001 byl jmenován zástupcem vedoucího odboru Katastrálního úřadu pro Moravskoslezský kraj v Opavě.

V roce 2004 se stal vedoucím oddělení sběru dat ZABAGED. V roce 2006 přesídlil do Zeměměřického úřadu v Praze, kde byl jmenován zástupcem vedoucího Ústředního archivu zeměměřictví a katastru (ÚAZK). O deset let později působil jako výzkumný a vývojový pracovník v Odboru správy a rozvoje Informačního systému zeměměřictví. V úřadě v Kobylicích působil až do jara roku 2021, kdy odešel do penze.

Tomáš Grim byl srdcem i duší historický kartograf a hrdý Slezan. Již ve své rigorózní práci se věnoval Scultetově mapě Slezska (1974). Byl spoluautorem monografie *Slezsko* (1992). V dizertační práci zpracoval vývoj slezské kartografie do počátku 18. století (2005). Historickou kartografií přednášel na univerzitách v Praze i v Opavě. Inicioval, vedl a oponoval řadu vysokoškolských prací. Byl odborným lektorem řady odborných publikací. Dlouhá léta prováděl korektury sborníku ze semináře *Z dějin geodézie a kartografie* Národního technického muzea. Ve svých studiích se často věnoval neznámým kartografům, které objevoval a přibližoval současníkům. Bylo to například dílo Jana Příbyly (2015) nebo Klementa Salače (2021).

V roce 2006 napsal část Opava pro edici *Historický atlas měst České republiky*. *Sídla na Helwigově mapě Slezska* zpracoval v roce 2004. Pro časopis *Historická geografie* připravil studii o Vischerově mapě Moravy z roku 1692 (2003). Popsal také císařské povinné otisky stabilního katastru z území polského Těšínska (2009).

Publikoval kritická vydání faksimile cenných starých map. Ze sbírek ÚAZK reprodukoval Müllerovu mapu Čech ve Wielandově zmenšeném vydání z roku 1726 (2016), dále mapy stabilního katastru Královského hlavního města Prahy z roku 1842 (2017) Z ostatních faksimile připomeňme například *Mapu Gibraltaru z doby kolem roku 1779* (2010).

Pořádal kartografické výstavy, a to dokonce jednodenní v badatelně Zeměměřičského úřadu, který neměl vlastní výstavní prostory. K nim vždy připravil seminář a obsáhlý informační leták. Takto proběhly například jednodenní výstavy *Mapy ostrovů* (2015), *Evropské velehory* (2014), *Turistické mapy z Čech, Moravy a Slezska* (2012), *Pohledové mapy* (2012), *Plány Prahy a mapy nejbližšího okolí* (2011) nebo *Staré plány a veduty Prahy* (2010).

V roce 2021 ještě lektoroval brožurku Knihovny geografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy (PřF UK) *Citování kartografických dokumentů*.

Navštěvovali jsme společně nejen výstavy starých map, ale i památky samotné. Zvláštní pozornost věnoval nejstarší mapě Českých zemí, totiž mapě Klaudyánově. Vzpomínám si například na výlet na zámek v Rychnově nad Kněžnou, kde nám paní kastelánka Z. Dokoupilová laskavě předložila k prozkoumání rukopisnou kopii Klaudyánovy mapy Čech. Již dříve ji Tomáš Grim vydal jako faksimile s komentářem pod titulem *Kopie Klaudyánovy mapy Čech ze sbírek hraběcí rodiny Kolowrat-Krakowských v Rychnově nad Kněžnou* (2013). Nezbývá než litovat, že v rukopise a nevydaný zůstal jeho precizní a vybroušený příspěvek z Klaudyánovy konference v Litoměřicích věnovaný odvozeninám Klaudyánovy mapy Čech (2018). Jím uváděné údaje byly totiž vždy přesné, spolehlivé a ověřené.

Jeho slezský patriotismus byl vyhlášený. V Praze pracoval, ale rád se vracel. Říkával: „*Pojedu domů do Slezska!*“ Pokud se mluvilo o Zemích Koruny české, nikdo nesměl opomenout Slezsko. Jinak ho Tomáš Grim vždycky důrazně opravil. Je signifikantní, že poslední dokument, který nám zaslal nedlouho před svým skonem, byl poválečný leták s provoláním *Čechové!*, jenž vyzýval k navrácení Pruského Slezska a Kladska bývalému Československu (1945). Tomáš Grim byl upřímný vlastenec a obrozenec. K 90. výročí vzniku samostatného Československa vydal v roce 2008 zvláštní pamětní tisk. Byl také členem redakční rady *Vlastivědných listů Slezska a severní Moravy*.

V Hradci nad Moravicí, kde založil rodinu a žil od roku 1973, působil jako křesťanský demokrat v zastupitelstvu města a byl také místostarostou. Přijal tedy odpovědnost a snažil se pozitivně ovlivnit komunální politiku. V kulturním výboru obce také mimo jiné podporoval a prosadil vznik městského muzea. V letech 1999–2007 byl jeho ředitelem a jako autor či spoluautor připravil více než 15 výstav.

Jeho vztah k památkám byl zřejmý i z jeho spoluautorství na publikaci *Muzea na Moravě a ve Slezsku*, k níž vytvořil mapy (1988). Neúnavně informoval o konferencích, výstavách a sympoziích věnovaných historické kartografii.

Tomáš Grim byl také mecenášem. Do sbírek ÚAZK, Mapové sbírky PřF UK a Knihovny geografie PřF UK i dalších institucí věnoval z vlastní sbírky mnoho map, reprodukcí i knih.

Na podzim roku 2021 se stal Tomáš Grim pro významný přínos v oblasti popularizace historické kartografii a za aktivní badatelskou činnost po zásluze čestným členem České kartografické společnosti.

Tomáš Grim byl vzorem čestného, poctivého a spravedlivého člověka, odborníka, který byl vždy ochoten nezištně pomoci a sloužit ostatním. Netajil se tím, že svou sílu a morálku čerpá z hlubokých zdrojů křesťanské víry. Žil dobrý život a řečeno ústy klasika, vším, čím byl, byl rád. Budiž vzdána čest a sláva jeho zářivé památce.

Eva Novotná, Michal Šrubař

Více o životě a díle RNDr. Tomáše Grima, Ph.D. se můžete dočíst ve starších číslech Zpravodaje ČKS (2021, 4, 14 a 2022, 1, 3–7).

Zemřel doktor Ivan Kupčík

Počátkem března zemřel dlouholetý člen České geografické společnosti, geograf, historický kartograf působící v Česku a v Německu, RNDr. Ivan Kupčík. V letech 1971–1979 působil jako kurátor Státní sbírky mapové. Poté od roku 1980 v Bayerisches Hauptstaatsarchiv v Mnichově. Od roku 1993 přednášel historickou kartografií na Fakultě dějin a dějin umění mnichovské Ludwig-Maximilian University a nadále spolupracoval a s Mapovou sbírkou PřF UK v Praze. Čest jeho památce!

redakce časopisu Informace ČGS

Více o životě a díle RNDr. Ivana Kupčíka se můžete dočíst ve starších číslech časopisu Informace ČGS (32, 1, 93–96 a 38, 1, 75–76).

Odešel profesor Martin Hampl, nestor české geografie

Dne 21. března 2022 nás zastihla velmi smutná zpráva o úmrtí našeho vzácného kolegy prof. RNDr. Martina Hampla, DrSc.

Obrovský tvůrčí potenciál a intelektuální brilance Martina Hampla je široce uznávána nejen českými geografy. Martin Hampl se vyznačoval jak neuvěřitelnou schopností širšího zarámování dané otázky, tak i schopností diskuze detailů například metodického postupu. Jeho rozhled byl ojedinělý, mj. se zajímal i o kvantovou fyziku a astrofyziku. Osobnost profesora Martina Hampla proto není třeba příliš představovat, spíše mi dovoluňte pár osobních vzpomínek.

Martin Hampl vynikal svými hláškami a postřehy. Za mimořádně povedené považuji například: „Nové myšlenky se téměř nevyskytují, a pokud si někdo myslí, že ano, tak je to tím, že nečetl klasiky“ nebo „Pravda neexistuje, existují jenom

zájmy“. Jakkoli druhý citát může znít na první pohled cynicky, ve skutečnosti tento citát ukazuje, že Martin, byť bytostný pozitivista, si byl plně vědom i veliké role plurality interpretací v duchu hermeneutiky. A přízně si, řada z nás si na tento citát v řadě situací hned vzpomene...

Jeho smysl pro humor byl opravdu příslovečný, Martin miloval paradoxy a na nejrůznějších setkáních přímo sršel vtipem. Mezi jeho nejoblíbenější knížky patřil *Šťastný Jim*, ze kterého dokázal z hlavy citovat celé dlouhé pasáže. Jeho pronikavý intelekt neustále generoval neuvěřitelné postřehy, které vyvolávaly u posluchačů salvy smíchu. Jeho oblíbenou hláškou v posledních letech bylo: „Výhodou mého věku je, že už nemohu zemřít předčasně.“ Ještě náš předposlední telefonát letos v únoru zakončil typicky „hamplovským“ vtipem.

Martin si velmi vážil řady dalších osobností, z nichž je třeba uvést alespoň prof. Jiřího Musila, dr. Michala Illnera, prof. Zdeňka Pavlíka a především svého učitele prof. Jaromíra Korčáka. Martin měl velikou radost, když jsem jej informoval, že u nás v současnosti sociální geografii studuje pravnuček prof. Korčáka. Hned se na vše ptal a pověřil mě, abych zjistil, čím je jeho otec, tedy vnuk prof. Korčáka.

Martin Hampl byl také skutečným vizionářem – pamatuji se, jak nám během studia v 80. letech říkal, že do budoucna vidí tři hlavní globální problémy: zásobování pitnou vodou, likvidaci odpadů a terorismus. Vizionářem byl však i v oblasti lidských vztahů, rychle dokázal vycítit, „s kým to půjde a s kým ne“.

Martin byl vynikajícím kritikem a oponentem. Byl ochoten věnovat spoustu času svým kolegům, rád vzpomínám a jsem mu vděčný za desítky hodin diskuzí nad mými autorskými prvotinami, zejména před prvním vydáním *Teorií regionálního rozvoje*. Na tyto diskuze mě zval také k sobě domů, do krásné vilové čtvrti.

Laskavou povahu Martinova charakteru ilustruje například i skutečnost, že mě po úmrtí mé první manželky pozval k sobě domů na novoroční oběd a u své manželky Zdenky pro mě zařídil i krabici vánočního cukroví.

Na Martina Hampla nebudou vzpomínat pouze kolegové a přátelé z katedry, ale také stovky jeho studentů. Jako vynikající pedagog dovedl přímo uhranout své posluchače, kteří napjatě poslouchali jeho výklad. Dodnes si pamatuji, že ve druhém ročníku studia jsme měli přednášky z Teoretické geografie vždy v úterý dopoledne a já tehdy čas počítal od úterý do úterý, jak jsem se nemohl dočkat. Martin nás studenty nutil při přednáškách opravdu přemýšlet a často nechával o různých otázkách „hlasovat“. Toto „hlasování“ studentů během přednášek řada z nás přejala a praktikuje dodnes. Celé generace geografů díky Martinovi mj. vědí, co je komplexita a co řádovost.

Martin Hampl cítil mimořádnou zodpovědnost za rozvoj oboru, rychle poznal talentované studenty i doktorandy a byl mj. velmi váženým předsedou habilitačních a jmenovacích řízení celé řady geografů.

Jeho role i pozice v české geografii byla zcela ojedinělá a je bohužel nenahraditelná.

Martine, VELIKÉ díky za vše, MOC nám tu chybíš.

Jiří Blažek

Více o životě a díle prof. RNDr. Martina Hampla, DrSc. bude otištěno v podzimním čísle časopisu Informace ČGS.

Profesor Vladislav Kříž devadesátiletý

Nejvíce si člověk uvědomí běh času na věku dětí a nejbližších kolegů. To platí i v případě kulatin, které letos oslavil náš emeritní profesor, hydrolog a znalec krajiny, ale především laskavý a přátelský kolega pan prof. RNDr. Ing. Vladislav Kříž, DrSc. Připadá mi to, jako by to bylo jen před několika málo měsíci, kdy se hydrologická elita sešla v aule naší Přírodovědecké fakulty Ostravské univerzity (PřF OU), aby vzdala hold dvěma nestorům české hydrologie, a to pana profesora a pana doktora Rostislava Sochorce. Obrazně řečeno, ani jsme nestihli

po oslavě uklidit a už tu máme kulatiny další!

Dovolte mi krátce připomenout profesní dráhu jubilanta a přidat i několik krátkých vzpomínek na jeho úlohu při budování katedry fyzické geografie a geologie PřF OU.

Vladislav Kříž se narodil 20. března 1932 ve Valtínově v rodině středoškolského profesora a učitelky. V roce 1951 maturuje na reálném gymnáziu v Brně a v roce 1955 promuje na Vysoké škole stavitelství v Brně (Fakulta lesního inženýrství). V roce 1956 přesídlil z jihu Moravy na sever a nastupuje na Hydrometeorologickém ústavu v Ostravě (později ČHMÚ) jako vedoucí pracovní skupiny. Zde pracuje až do roku 1990 (od roku 1969 jako samostatný vědecký pracovník, v roce 1979 se stává vedoucím vědeckým pracovníkem a v roce 1974 je jmenován ředitelem pobočky v Ostravě). Téměř 35 let jeho profesního života tak bylo svázáno s činností hydrometeorologické služby v rámci Československa. Není bez zajímavosti, že právě s již jmenovaným R. Sochorcem byli strůjci vědeckého úspěchu této pobočky ČHMÚ a vytvořili velmi silnou vědeckou školu. Aby tomu tak mohlo být, náš oslavenec neustále zvyšoval své odborné kompetence, v roce 1962 dokončil studium fyzické geografie na PřF tehdejší Univerzity J. E. Purkyně v Brně. V roce 1965 obhájil na Vysoké škole zemědělské v Brně kandidátskou práci na téma *Hydrologické vyhodnocení povodňových průtoků a jejich zpracování pro hrazení bystřín*. Následně prošel habilitačním řízením na PřF Univerzity J. E. Purkyně v Brně s prací *Potamologie povodí československé Odry*. Po několika letech předkládá na

Českém vysokém učení technickém v Praze dizertační práci na tzv. velký doktorát (DrSc.) ve vědním oboru hydrologie a vodní hospodářství. V roce 1996 dokončuje na Univerzitě Karlově řízení ke jmenování profesorem v oboru fyzická geografie. Pro jeho vědeckou a pedagogickou kariéru byla zásadní dlouhodobá spolupráce především s Geografickým ústavem Masarykovy univerzity, ale i s dalšími hydrologickými a fyzicko-geografickými pracovišti nejen doma, ale i v zahraničí. Velmi důležitým momentem byla spolupráce na projektech UNESCO a Světové meteorologické organizace, které vyústily ve vznik řady metodologických prací. Jeho dlouhodobým zájmem byla problematika standardizace hydrologického výzkumu a je pokládán za jednoho ze zakladatelů antropogenní hydrologie. Významně se zasloužil o systémové řešení vazeb hydrometeorologických pozorovacích sítí. Podařilo se mu na ostravské pobožce ČHMÚ sestavit tým kvalitních odborníků, kteří pracovali nejen v oblasti hydrologie, ale také meteorologie, klimatologie a ochrany ovzduší.

Pro naši katedru fyzické geografie a geoekologie PřF OU byla zásadní dlouhodobá spolupráce s Vladislavem Křížem, nejdříve coby s externistou, a to ještě v době existence katedry geografie. Vznik Ostravské univerzity v roce 1991 dal impuls k další spolupráci a Vladislav Kříž je po vzniku Přírodovědecké fakulty klíčovou osobností v rozvoji fyzicko-geografických disciplín. Plně přechází na univerzitu a věnuje své odborné i organizační schopnosti rozvoji fyzické geografie. V roce 1995 vzniká samostatná katedra fyzické geografie a geoekologie a jubilat je po sedm let jejím vedoucím. Počátky rozhodně nebyly snadné a o to víc se uplatnila Křížova zkušenost z budování předchozího pracoviště, které také vzešlo téměř z nuly. Naštěstí byl obklopen podobně zapálenými vrstevníky, především bych rád zmínil doc. Ladislava Buzka a doc. Františka Řehoře. Jasně si byl ale vědom zásadního rizika, které mladé pracoviště může srazit na kolena, a to je generační obměna a vědecká úroveň, která byla z hlediska udržení akreditací klíčovou. Kritickou situaci se, i přes řadu peripetií, podařilo společnými silami otců zakladatelů a mladé generace nejen stabilizovat, ale katedra se začala poměrně dynamicky rozvíjet. Podařilo se získat doktorské studium v oboru environmentální geografie a postupně budovat pracoviště založené na kvalitní koncepci moderně orientovaného mezinárodně srovnatelného fyzicko-geografického výzkumu.

Jistě jsem se dopustil velkého zestručnění všech událostí, kterými si katedra pod vedením Vladislava Kříže prošla, ale jeden fakt bych chtěl zdůraznit. V roce 1998, když jsem jako čerstvý absolvent a Křížův diplomant na katedru nastupoval, bych si na její úspěch asi velkou sumu nevsadil. Avšak znovu se ukázalo, jak může lidská vůle a odhodlání zdolat na počátku relativně neřešitelný problém. Všechno má někde svůj počátek a nápad, podobně jako oheň má svou počáteční jiskru. Vladislav Kříž byl nejen tou pomyslnou jiskrou, ale i ventilátorem, který založil pracoviště na dostatečné úrovni, aby nejen obhájilo své akreditované

studijní programy, ale dosáhlo až na mety nejvyšší – habilitační a profesorská práva. A na takové ohlédnutí může být náš oslavenec právem pyšný. Na zdraví, pane profesore!

Za katedru, fakultu, univerzitu a geografickou komunitu vše nejlepší!

Jan Hradecký

Více o životě a díle jubilanta najdete ve starších číslech časopisu *Informace ČGS* (31, 1, 84–86 a 36, 1, 75–76).

Jubilantka Irena Losová

V březnu roku 2022 se dožívá významného životního jubilea, 85 let, paní PaedDr. Irena Losová. Jubilantka vystudovala střední školu v Otrokovicích a následně přešla na dvouletou pedagogickou školu do Brna, kde se věnovala studijnímu oboru zeměpis-biologie. Její následující pedagogická praxe se postupně odvíjela v Rýmařově, Šternberku, Olomouci a zejména pak na základní škole Dukelská v Přerově, kde kromě svých aprobačních předmětů vyučovala například i hudební výchovu. Jako pracující důchodkyně ještě krátce působila na základní škole v Pavlovicích u Přerova. V průběhu praxe Irena Losová dále studovala na Přírodovědecké fakultě Univerzity Palackého v Olomouci doktorandské studium. Na jeho závěr úspěšně obhájila dizertační práci zabývající se mapami severní Moravy. S Českou geografickou společností spolupracovala v 80. letech 20. století, a to zejména v organizačních záležitostech. Provdala se za pana Jiřího Lose, středoškolského profesora, a z jejich svazku vzešel syn Jiří, lékař, uznávaný urolog.

Paní Losové přejeme k jejímu výročí hodně zdraví a spokojenosti.

redakce časopisu Informace ČGS

Předchozí medailonek k 75. narozeninám jubilantky z pera Petra Vojáčka naleznete ve starším čísle časopisu *Informace ČGS* (31, 1, 86–87).

Karel Kirchner – životní jubileum

Jubilant – doc. RNDr. Karel Kirchner, CSc. – oslavil své sedmdesáté narozeniny posledního listopadového dne roku 2021 v dobré pracovní pohodě a s optimismem, jak jej známe v české geografické obci již více než půl století. Jako pravý geograf se po celou dosavadní profesní dráhu věnuje širšímu než analytickému

pojímání svého angažmá v geografii, byť těžiště své činnosti opírá o studium reliéfu. Výrazným způsobem je vázán na brněnskou fyzickou geografii, kde po ukončení studia na katedře geografie Přírodovědecké fakulty tehdejší Univerzity J. E. Purkyně v Brně (nyní Masarykovy univerzity) v roce 1975 nastoupil ještě jednoroční studijní pobyt. Od roku 1976 pak bez přerušení pracuje v AV ČR, původně ČSAV, když své aktivity ve zrušeném Geografickém ústavu ČSAV v Brně plynule přenesl do Ústavu geoniky AV ČR, v. v. i., Ostrava. Zde v oddělení envi-

ronmentální geografie v Brně v letech 2007–2017 působil jako vedoucí pracoviště, následně pak v letech 2017–2018 jako zástupce vedoucího oddělení.

Své znalosti a zkušenosti v současné době stále předává nejmladší generaci českých geografů a geomorfologů v roli přednášejícího předmětu antropogenní geomorfologie a ve školitelství bakalářských, diplomových a doktorských prací na Geografickém ústavu Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity. Velmi široký přehled o výsledcích činnosti Karla Kirchnera přinesly Informace ČGS z pera P. Roštínského v roce 2012 u příležitosti jubilantových šedesátin. Co se tedy od té doby změnilo a co stále rozšiřuje aktivity oslavence, mj. dlouholetého člena naší Společnosti a v současné době předsedy revizní komise při HV ČGS?

Karel Kirchner dále rozšířil a rozšiřuje spektrum svého odborného zájmu. Svědčí o tom například účast na krajinářsky a retrospektivně pojatých projektech podporovaných Ministerstvem kultury České republiky v programu NAKI II *Kulturní dědictví Arcidiecéze olomoucké a Inventarizace předindustriální krajiny Moravy...* či Grantové agentury AV ČR *Osud české postindustriální krajiny*. Historie krajiny zajímá jubilanta i v současnosti, ať již jde ve spolupráci s archeology, či geology o stopy prehistorického osídlení na výšinách v okolí Brna nebo v nivách jihomoravských řek, rád se pohybuje také na oblíbené Vysočině, Podyjí a rodném Valašsku. Technologie výzkumu však radikálně změnil. Do výzkumného portfolia tak patří zařazení a využití výsledků laserového skenování, geofyzikálních metod a využívání archivních starých map. Angažuje se ve výzkumném programu AV ČR Strategie AV21 *Přírodní hrozby* a v rámci přeshraniční spolupráce s Polskem se podílel na projektu Ministerstva vnitra ČR *Propustnost česko-polské hranice po Schengenu*. Řadu svých publikací věnuje geoturismu a vytipování a zpracování zajímavých geolokalit, historických lokalit i stezek (např. Cesta hrdelního práva v Tišnově). K výrazné aktivitě patří i jubilantovo zapojení do řešení projektu TA ČR (TL02000219) *Geodiverzita v rámci města: percepce, funkce, potenciál*. Ve všech jubilantových aktivitách zřetelně zní geomorfologická tónina. Vždy však dobře ladí s notami dalších přírodních a humánních složek krajiny. V rámci oddělení environmentální geografie se podílí rovněž na zvelebování pracoviště nejen jednáními s jinými institucemi a firmami při zajišťování jejich služeb, ale také osobně přikládá ruku k dílu. Karel Kirchner je bez ohledu na věk moderním člověkem,

kteřý nezná nudu a přes svoji nepřehlédnutelnou všestrannou zaujatost vědou, lidmi a pracovištěm zůstává mimořádně laskavým „panem geografem“ oblíbeným u všech generací přátel a kolegů. Ať jej do příštích let provází dobrá mysl a pevné zdraví.

Jaromír Kolejka

Předchozí medailonek k 60. narozeninám jubilanta naleznete ve starším čísle časopisu Informace ČGS (31, 1, 89–90).

Přehled publikací doc. RNDr. Karla Kirchnera, CSc. je zveřejněn na těchto stránkách:

<https://asep-analytika.lib.cas.cz/bibliografie/asep/ugn-s/0102317>

<http://www.geonika.cz/EN/personal/ENkirchner.html>

Jiří Kupka, alias „válečné jméno“ Albédo

Jaké byly Tvoje pracovní osudy po absolvování geografie na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze?

Po ukončení fakulty jsem nastoupil do odboru oblastního plánování tehdejšího Západočeského krajského národního výboru v Plzni. Tam jsem se setkal s realitou všedního přístupu k plánování. Hned jsem musel zapomenout na mnohé, čemu jsem se v oboru geografie naučil.

Velmi brzy jsem usoudil, že je nutné odejít, a tak jsem nastoupil do Českého statistického úřadu, analytického odboru v Plzni. I když hlavní náplní v krajské úrovni v té době bylo zpracovávání podkladů pro krajský výbor KSČ, bylo možné zejména na úseku statistiky obyvatelstva uplatňovat některé geografické metody a tvořit netradiční analytické dokumenty, včetně projekce vývoje obyvatelstva v daném regionu.

Z existenčních důvodů jsem odešel mimo obor, a to do Meliorační správy, pracoviště Plzeň. Kupodivu jsem obohatil svoji práci metodikou, kterou jsem získal studiem geografie, a na úseku plánování investic jsem si vybudoval slušnou pozici. Bylo mi umožněno postgraduální studium v Ústavu aplikované ekologie a ekotechniky, a tak jsem se více upínal na problematiku životního prostředí. Semináře, přednášky, kontakty. To vše jsem završil v roce 1990, kdy jsem po konkurzním řízení nastoupil do Okresního úřadu Rokycany do pozice vedoucího odboru životního prostředí. I v úrovni okresu lze uplatnit metody získané studiem geografie, například při vytváření spádových oblastí obcí pro přenesený výkon státní správy. Pro dokreslení tohoto uvádím jako příklad, že v okrese Rokycany je pouze jedna obec s rozšířenou působností. V posledních dvou letech činnosti okresních úřadů jsem působil ve funkci přednosty tohoto úřadu.

Po ukončení činnosti okresních úřadů jsem byl transformován do nově vzniklého Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových a tam jsem zůstal až do ukončení aktivní pracovní činnosti.

Jak Tě studium připravilo do života? Které předměty Tě nejvíce zaujaly?

To, že jsem vystudoval jiný obor než moji vrstevníci, jsem poznal záhy při setkávání, případně v zaměstnání. Získal jsem schopnost analyticky uvažovat, matematicko-statisticky zpracovávat data, umět je interpretovat v prostoru a čase, a co je velmi podstatné, synteticky a komplexně tvořit předpovědi vývoje jevů a procesů. Dnes se to označuje za predikování.

Kromě běžné regionální geografie národní, evropské a světové úrovně, to byla zejména demografie, sídelní geografie, geografie obyvatelstva včetně matematicko-statistických metod zpracování dat.

Jaké vidíš současné postavení geografie? Kam je třeba nejvíce zaměřit pozornost?

Jak jednou vtipně poznamenal jeden geografický pan profesor, „geografia eto nauka pavšechna“. Rusky už jsem se odnaučil psát. Takže, nejsem dostatečně v obraze, abych mohl hodnotit současné postavení geografie, ale dovolím si názor. Geografie bude mít takové postavení, jací budou geografové nejen v rovině teoretické geografie, ale zejména v rovině aplikované geografie, a je úplně jedno, zda se budou etablovat do oblasti sociálních jevů, fyzické geografie, životního prostředí, či geopolitické. Vše souvisí se vším. A podmíněnosti, příčinné souvislosti včetně historických jsou dané.

Do té teoretické roviny si netroufám, ale mělo by být více geografů obecně a zejména pak těch v aplikované rovině. Tedy těch, co se budou uplatňovat v různých úrovních státní správy a podobných institucí. Více prostoru by měl dostat zeměpis na základních a středních školách. Zeměpis má tu výhodu, že se nedá ohýbat jako například dějepis. Cílit na zvýšení společenské objednávky po absolventech geografie. Geografové by se měli více angažovat v politice a zpětnou vazbou posilovat postavení geografie.

Kdy jsi byl nejvíce hrdý na to, že jsi geograf?

Já jsem v podstatě pořád hrdý na to, co jsem vystudoval. Samozřejmě byly slabší stránky a silnější stránky. Mezi slabší bych zařadil finanční ohodnocení a mezi silnější to, že jsem byl vždy svými obecnými znalostmi výše. A to vše jsem získal studiem geografie a díky svým učitelům.

Jubilanta se ptal Jiří Anděl, alias Anjo.

Geograf a kamarád Jan Müller

V listopadu 2021 se dožil RNDr. Jan Müller dalšího významného životního milníku. Jan Müller v české geografii představuje studnici dat, znalostí a informací o území a sídelní struktuře, a navíc dovede všechna data efektivně zpracovávat a ochotně poskytovat dalším zájemcům. Již v době našeho studia v 80. letech jméno Jan Müller z Terplanu bylo synonymem informace, dat a znalosti. Naši významní učitelé, jakými byli prof. Martin Hampl nebo doc. Karel Kühnl, se velmi často odvolávali na data, která má Jan Müller. Když jsem jako mladý absolvent s velkým respektem stoupal po schodech v Terplanu, abych poprvé konzultoval s Janem Müllerem nějaké úvahy o vývoji veřejné správy, mísil se ve mně respekt k velkému jménu geografie a úcta k informacím a datům.

Pověst nelhala. Setkal jsem se tehdy s nesmírně laskavým a vstřícným kolegou, který mi ochotně vysvětlil, v čem je můj dotaz na data nesplnitelný, jaká data mohou poskytnout a jak je můžeme zpracovat. Od té doby jsem za nyní již kolegou Müllerem chodíval na konzultace a pro data poměrně často a měli jsme možnost spolupracovat na mnoha dílčích nebo podstatných projektech. Od počátku mě fascinovala dokonalá faktografická znalost a přesnost každého místa, každé vesnice nebo městečka. Honza Müller umí okamžitě identifikovat, kde dané sídlo leží, do jakého pověřeného obecního úřadu, do jaké obce s rozšířenou působností patří, kolik tam žije obyvatel a možná zná i jméno starosty a místního ředitele školy.

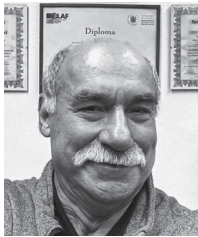
V 90. letech s nástupem osobních počítačů se Jan Müller okamžitě aklimatizoval v novém prostředí a jeho tabulky, data a přehledy byly pro další zájemce ještě dostupnější a ještě více zajímavé. S nástupem GIS Jan Müller opět rychle zareagoval a svoje datové soubory dovedl stejně dobře a stejně kvalitně zpracovávat i v prostředí GIS. Bez jeho znalostí, jeho historické paměti a schopnosti rychle a analyticky vyhodnotit situaci by příprava posledních censů byla mnohem složitější. Úskalí postupné dezintegrace obcí a následné změny počtu obcí, ale i změny jejich vymezení v území byly dlouhodobým tématem práce Jan Müllera. Jeho informace mohly sloužit jako podklad pro vymezení územních jednotek pro cenzu 2001 a 2011 a konec konců i pro poslední cenzus 2021.

Přejeme Janu Müllerovi ještě mnoho nalezených chyb a problémů při vymezení územních jednotek. Přejeme mu mnoho radosti při analýze výsledků SLDB 2021 a těšíme se, že se s ním a jeho břitkými a vtipnými komentáři budeme stále potkávat na mnoha různých odborných, ale i společenských fórech.

Radim Perlín

Předchozí medailonek k 60. narozeninám jubilanta naleznete ve starším čísle časopisu Informace ČGS (31, 1, 91–92).

Ivo Ryšlavý „70“

Věřím, že nejsem sám, kdo se zarazí při pohledu na našeho vitálního kolegu RNDr. Iva Ryšlavého plného energie a nápadů, že je mu už „tolik“. Je mi velkou ctí, že mohu mému příteli, učiteli a vzoru touto formou blahopřát.

Ivo se celým svým profesním životem (ať působil na katedře ekonomické a regionální geografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy, ve výzkumném ústavu Vysoké školy ekonomické v Praze, či zakládal a pak dlouhá léta vedl Centrum pro regionální rozvoj, nebo když byl mým kolegou na MMR, či v posledních letech ve funkci ředitele odboru Norských fondů na Ministerstvu vnitra) vždy snažil a bojoval za nastavení systémového a férového přístupu.

Ivovi nestačí jednoduchá řešení, prosazuje kreativní přístup. Nikdy se nesmiřuje s ležérním a nedostatečným nasazením ve svém okolí. Vždy se velmi intenzivně bránil alibistickým rozhodnutím svých nadřízených, proto to neměl ve své profesní kariéře úplně snadné.

Ivo, když je přesvědčen o správnosti svého rozhodnutí, jde pevně za ním a hledá pro jeho prosazení argumenty. Při svém nasazení vůbec nerozlišoval, zda se jednalo o nedostatky při zabezpečení studentů na poli chmelové brigády v Hořovičkách (kam vždy přijel na svém „galuskáči“ a kde jsme se spolu viděli poprvé) nebo o nastavování a prosazování metodiky na podporu příhraničních oblastí. Fascinovalo mě, jakou si na ministerstvu dokázal vybudovat prestiž a naprostou autonomii, mimo jiné řadu let zde úřadoval v bývalé „telefonní budce“.

Prakticky z nuly vybudoval Centrum pro regionální rozvoj, které oslavilo letos 25 let činnosti a které za dobu své existence přispělo k realizaci více než 25 000 projektů za více než 200 miliard korun z prostředků evropských fondů. Na závěr profesní kariéry se vrhl do nové výzvy a vybudoval funkční odbor na podporu projektů z Norských fondů na Ministerstvu vnitra.

Během let vzájemné spolupráce se mně vybaví stovky zážitků z mnoha společných služebních cest, ze zasedání různých grémií, včetně úspěšného obhajování přeshraničních projektů v Evropské komisi.

Státní správu mimo jiné obohatil nástrojem tzv. „bílého slona“, kdy je v materiálu, v rámci připomínkového řízení, na úvod vědomě nastrčen nesmysl, kterého si připomínkující při čtení ihned povšimne, s povděkem jej vyškrtne a často opadne jeho další pozornost, a zbývající materiál je odsouhlasen. Několik těchto „chobotnatců“, kteří nebyli v rámci připomínek objeveni, nás dodnes ve státní správě obveseluje.

Milý příteli a partáku, přeji Ti mnoho zdraví, energie a sil do dalších let, ať jsi šťastný v kruhu svých nejbližších, manželky Heleny, dcer a užíváš si novou roli dědy.

Jiří Horáček

70. narozeniny Jiřího Šípa

V únoru 2022 oslavil 70. narozeniny náš nepřehlédnutelný geograf cestovního ruchu, pan RNDr. Jiří Šíp, Ph.D. Obsáhlý medailonek k jeho šedesátým narozeninám vyšel před deseti lety v Informacích ČGS (Vaníček 2012). Nemá proto smysl opakovat všechny jubilantovy životopisné údaje. Dovolíme si osobnost Jiřího Šípa představit spíše z pohledu jeho kolegů a bývalých studentů. Jen stručně připomeneme, že je rodákem z Liberce, nicméně podstatnou část svého života spojil s jižními Čechami, konkrétně s městem Tábor. Jiří Šíp byl ve svém životě obklopen učiteli (tatínek, později i manželka). Možná právě proto v roce 1975 absolvoval obor tělesná výchova a geografie na Univerzitě Karlově. Jeho spolužáky ze studií byli například doc. Jiří Anděl nebo dr. Jan Müller. Po studiích nastoupil svou dráhu středoškolského kantora. V devadesátých letech se stal ředitelem cestovní kanceláře Saturn, kde zúročil své rozsáhlé znalosti z problematiky geografie cestovního ruchu. Zároveň se v tomto období podílel na založení táborské katedry ekonomiky a techniky cestovního ruchu Zemědělské fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Od roku 2002 své aktivity přesunul na katedru geografie Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, externě vyučoval například na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy (PřF UK) nebo na Wirtschaftsuniversität Wien. Od roku 2009 pak působil na Vysoké škole polytechnické v Jihlavě, kde mimo jiné zastával funkce předsedy Akademického senátu a šéfredaktora časopisu Studia Turistica. V současné době je v důchodu, nicméně ani to mu nebrání v jeho četných odborných aktivitách v oblasti geografie cestovního ruchu.

Kromě své učitelské kariéry zároveň působil jako průvodce a cestovatel. Díky své tetě našel zálibu ve francouzském jazyce. Právě díky tomu se stal výborným průvodcem po Francii, zejména po Paříži. Zálibu v cestování po Francii pak našla celá jeho rodina. Jiřího rodina je pro něj tradičně velkým zázemím. Společně s manželkou vychovali dva syny, o nichž Jiří vždy mluví s patřičnou hrdostí. V současné době se zároveň těší ze čtyř vnuček a jednoho vnuka, kteří ve velké míře vyplňují jeho volný čas.

Jiří se jistě neurazí, pokud o něm prohlásíme, že to není klasický encyklopedista. Naopak, je to ryzí praktik. A právě jeho bohaté profesní i životní zkušenosti jsou jeho obrovskou devizou. Jirkovo praktické zaměření mnohdy pomohlo usměrnit teoreticky zaměřené akademické nápady v publikacích i dizertačních pracích jeho kolegů a kolegyně – spolubojovníků v rámci doktorského studia na PřF UK. Svým rozhledem a schopností praktického uvažování nás obvykle „vrátil na zem“. Nezapomenutelné jsou společné veselé chvíle strávené na různých „cestoruchářských“ konferencích (od Tábora po Jihlavu) obohacené o velmi zajímavé diskuze většiny

přítomných. Jiří je unikát, který dokáže dlouhé hodiny vyprávět humorné zážitky ze svých četných zahraničních cest, kterými baví široký okruh posluchačů. K jeho životnímu jubileu mu přejeme hodně štěstí a zdraví. Zároveň mu přejeme, aby mu jeho životní optimismus vydržel ještě dlouhá léta.

*Renata Klufová, Stanislav Kraft
bývalí kolegové a studenti*

Předchozí medailonek k 60. narozeninám jubilanta naleznete ve starším čísle časopisu Informace ČGS (31, 1, 92–93).

Oslavenec Antonín Vaishar

Doc. RNDr. Antonín Vaishar, CSc. se narodil 21. února 1952 v Brně. V roce 1975 absolvoval ekonomickou a sociální geografii na Přírodovědecké fakultě Univerzity Komenského v Bratislavě u profesora Ivaničky. V roce 1979 obhájil tamtéž rigorózní práci v oboru hospodářský zeměpis a získal titul RNDr. Po absolvování studia se vrátil do rodného Brna a nastoupil do tehdejšího Geografického ústavu ČSAV, kde se věnoval zejména otázkám geografie osídlení ve vztahu k životnímu prostředí. V roce 1986 zde obhájil dizertační práci a získal titul kandidáta věd. V letech 1987 až 1989 byl vědeckým tajemníkem ústavu a vedoucím redaktorem SCOPUSových časopisů *Studia Geographica* a *Zprávy Geografického ústavu ČSAV*. Po zrušení Geografického ústavu přešel do Ústavu geoniky AV ČR v Ostravě, kde zastával funkci vedoucího oddělení geografie životního prostředí na dislokovaném pracovišti v Brně. Spolu s kolegy založil dnes impaktovaný časopis *Moravian Geographical Reports* a tradici mezinárodních vědeckých konferencí CONGEO. Od roku 2007 pracuje nejprve na částečný a posléze celý úvazek na Ústavu aplikované a krajinné ekologie Mendelovy univerzity v Brně, kde je garantem studijního oboru *Rozvoj venkova*. V roce 2011 se zde habilitoval v oboru aplikovaná a krajinná ekologie. Založil dnes již SCOPUSový časopis *European Countryside* a tradici mezinárodních konferencí EURORURAL. Podílel se a podílí se na řadě národních i mezinárodních projektů různých poskytovatelů, jako je H2020, Visegrad Fund, ESPON apod. Spolupracuje s dalšími institucemi, například Fakultou architektury Vysokého učení technického v Brně nebo Ústavem soudobých dějin AV ČR v Praze. Publikoval více než 200 vědeckých článků, z nich 52 na *Web of Science*, a vedl 5 úspěšných doktorandek.

Milada Štastná

Přehled nejaktuálnějších impaktovaných publikací od roku 2020:

- VAISHAR, A., ŠŤASTNÁ, M. (2022): Impact of the COVID-19 pandemic on rural tourism in Czechia. Preliminary considerations. *Current Issues in Tourism*, 25, 2, 187–191.
- VAISHAR, A., ŠŤASTNÁ, M. (2021): Accessibility of Services in Rural Areas: Southern Moravia Case Study. *Sustainability*, 13, 16, 9103.
- DIMITROVA, A., VAISHAR, A., ŠŤASTNÁ, M. (2021): Preparedness of Young People for a Sustainable Lifestyle: Awareness and Willingness. *Sustainability*, 13, 13, 7204.
- VAISHAR, A., VAVROUCHOVÁ, H., LEŠKOVÁ, A., PEŘINKOVÁ, V. (2021): Depopulation and Extinction of Villages in Moravia and the Czech Part of Silesia since World War II. *Land*, 10, 4, 333.
- KOPÁČIK, G., VAISHAR, A., ŠIMARA, E. (2021): The dynamics of population distributions in cities based on daily mobile phone operations: A case study of some Moravian cities. *Moravian Geographical Reports*, 29, 1, 71–86.
- VAISHAR, A., ŠŤASTNÁ, M., ZAPLETALOVÁ, J., NOVÁKOVÁ, E. (2020): Is Moravian countryside depopulating? *Journal of Rural Studies*, 80, 567–577.
- ŠŤASTNÁ, M., VAISHAR, A., BRYCHTA, J., TUZOVÁ, K., ZLOCH, J., STODOLOVÁ, V. (2020): Cultural tourism as driver of rural development. *Sustainability*, 12, 21, 9064.
- ŠŤASTNÁ, M., VAISHAR, A. (2020): Values of cultural landscape. The case of Chlum u Třeboně (Bohemia). *Land Use Policy*, 97, 104699.

Předchází medailonek k 60. narozeninám jubilanta naleznete ve starším čísle časopisu *Informace ČGS* (31, 1, 93–94).

Petr Kalousek jubilentem

V loňském roce dosáhl významného životního jubilea ředitel naší základní školy pan Mgr. Petr Kalousek. S výjimkou několika málo let pracoval a stále pracuje v této škole. Navštěvoval ji dokonce jako žák a po ukončení vysokoškolského studia se do „své“ školy vrátil coby řadový učitel, později vykonával funkci zástupce ředitele a kariéru ukončuje na pozici ředitele školy (letos se chystá odejít předčasně do důchodu na zasloužený odpočinek – škoda, velká škoda).

Od dětství miluje sport, a to ve všech jeho podobách. Doposud se aktivně věnuje basketbalu. Je o něm také všeobecně známo, že je velký puntičkář, což dokladuje obrovské množství pečlivě a detailně vypracovaných a vedených statistik všeho možného i nemožného. Po skončení své profesní kariéry má určitě v plánu nadále cestovat a poznávat kraje blízké, vzdálené, vzdálenější i nejbližší. Zeměpis je totiž jeho další obrovskou láskou.

Nám všem pedagogům i nepedagogům ZŠ Úpice-Lány je a bylo vždy ctí pracovat pod jeho vedením.

*Za zaměstnance ZŠ Úpice-Lány sepsala
bývalá zástupkyně ředitele Dana Teichmanová*

K šedesátinám Jana Kubeše

V říjnu 2021 oslavil své životní jubileum doc. RNDr. Jan Kubeš, CSc., český geograf a spoluzakladatel katedry geografie Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Od vzniku tohoto pracoviště v roce 1995 dnes uplynulo již 26 let. Za tuto dobu jím prošlo více než tisíc úspěšných absolventů geografických oborů a vystřídala se zde řada pedagogů. Existuje však jen jediný člověk, jenž se může pochlubit tím, že se všemi z nich přišel osobně do kontaktu, ať již jako jejich vyučující, nebo jako kolega. Je jím Jan Kubeš.

Ačkoliv je Jan Kubeš s jižními Čechami dnes již neodmyslitelně spjatý, pochází z vojenské rodiny ze severních Čech (Česká Lípa, Mimoň, Žatec). Od mladých let jej přitahovalo pozorování krajiny a jejích změn. Vyrážel rád do přírody, podnikal výlety s kamarády a později k těmto aktivitám vedl i mládež jako dlouholetý tábornický vedoucí. Volba oboru studia na vysoké škole tak vcelku logicky padla na geografii (obor Ekonomická a regionální geografie), kterou začátkem osmdesátých let úspěšně absolvoval na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy. Badatelský zájem a nabídka práce ve vědě jej záhy po studiích přivedly do Českých Budějovic, kde od roku 1986 začal působit jako vědecký pracovník v Ústavu krajinné ekologie ČSAV. Věnoval se zde především studiu krajinně ekologických a jiných aspektů osídlení a přispěl k rozvinutí metodiky hodnocení prostředí venkovských sídel. V první polovině 90. let, v době „ekologického probouzení“ v postsocialistických státech Evropy, realizoval projekty ve sféře krajinného plánování a navrhování systémů ekologické stability. Ve stejné době se začíná věnovat pedagogické činnosti a po krátkém působení na Fakultě managementu v Jindřichově Hradci přechází v roce 1995 na Pedagogickou fakultu s úkolem vytvořit a vést novou katedru geografie. Za dlouhých osmnáct let, po které katedru řídil, se jí podařilo rozvinout do respektovaného geografického pracoviště vychovávajícího jak budoucí učitele zeměpisu, tak (o něco později) i geografů se zaměřením na veřejnou správu. Vedle výuky předmětů věnovaných geografii zemědělství, územnímu a krajinnému plánování, kartografii nebo regionální geografii Afriky a Austrálie a vedení absolventských prací se podílel a dodnes nemalou měrou podílí zejména na výzkumu prostorových aspektů chataření, venkovského osídlení jižních Čech nebo suburbanizace Česko-budějovické aglomerace. V roce 2002 se habilitoval na České zemědělské univerzitě v oboru Sociální a regionální rozvoj prací o stabilitě venkovského osídlení jižních Čech. Výsledkem jeho třiceti pěti let aktivní vědecké a pedagogické činnosti je úctyhodných bezmála 120 publikací (odborných článků, knih či kapitol v knihách), přičemž jeho dílo je oceňováno odbornou veřejností nejen u nás, ale i v zahraničí.

Mohlo by se zdát, že život Jana Kubeše je geografii zcela zasvěcen. Kdokoliv z nás, jeho kolegů, se zastaví o víkendů, ba o svátcích na katedře, má velikou šanci,

že jej tam potká. Přesto si najde čas na výlety s rodinou nebo oblíbené koníčky, mezi něž patří sledování globálního dění, železniční modelářství a zahradničení.

Jménem jihočeské katedry geografie přejeme Janu Kubešovi pevné zdraví, pracovní úspěchy a životní nadhled i pohodu do dalších let.

Aleš Nováček

Radim Perlín slaví kulatiny

V závěru minulého roku oslavil náš kolega RNDr. Radim Perlín, Ph.D. 60 let, přičemž skoro polovinu tohoto času se pohyboval a učil na naší katedře sociální geografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy (PřF UK) v Praze. Je to nesmírně aktivní „homo politicus“, který ožívá před volbami a organizuje sázky na jejich výsledky. Nejen to, on se velmi angažuje ve volném čase na Praze 2 a také se aktivně účastní nejrůznějších odborných i politických akcí po celém Česku. Je originální, poněkud

hřmotný v diskuzi i vlastních vystoupeních. Je nepřehlédnutelný. V současné době již druhé období vede Akademický senát a zasedá v kolegiu děkana PřF UK.

Po studiu pracoval několik let v pražském pracovišti Výzkumného ústavu výstavby a architektury a po jeho likvidaci (proti níž dost bojoval) přešel jako člověk zaměřený na územní plánování a venkov na naše pracoviště. Ale já si jej pamatuji ještě jako studenta. Někdy ve čtvrtém ročníku jsem jej měl u zkoušky z regionální geografie socialistických států Evropy. Studentů v onen čas bylo hodně, a tak zkouška probíhala písemnou formou. Po opravě jsem studentům podával informaci o známkách, Radim neprošel. Pustil se do mě, že otázky byly nesmyslné, a hlavně se mu nelíbilo, že jedna dílčí otázka se týkala nalezišť síry v Bulharsku. Svým burácivým hlasem se rozohnil a domáhal se uznání svého testu. Nechal jsem jej vyšumět a oznámil mu klidně datum dalšího termínu zkoušky. Když pak jsme se stali kolegy, mnohokrát tuto záležitost připomínal a oba jsme se tomu smáli. Já se zasmál nejvíce, když mi k 65. narozeninám předal krásně ovázanou krabičku s osobním dárkem. To byste nečekali. V krabičce byly úlomky horniny se sírou z bulharského naleziště s krásným popisem. Získal je od kolegů z geologické sekce naší fakulty.

Že se na onu událost z konce osmdesátých let dávno pozapomnělo (jen by to neměl tak často připomínat), svědčí i to, že spolu již asi deset let každoročně učíme jeden předmět – Geografická analýza mikroregionu, který je jako povinný či povinně výběrový navštěvován 10–25 studenty. Vsadím se, že na českých univerzitách není druhý takový předmět, kde každou hodinu působí dva pedagogové, občas i s protichůdnými názory. O to lepší je diskuze se studenty!

Kromě jiných aktivit se Radim Perlín angažoval 20 let jako tajemník ČGS, a to (jak je jeho zvykem) velmi aktivně. A právě v této funkci jej možná mimopražští kolegové nejspíše poznali. Od roku 2018 je předsedou pražské – středočeské pobočky ČGS a od vzniku časopisu Informace ČGS jeho šéfredaktorem.

Kamarád a kolega Radim Perlín je člověk mnoha tváří, ochotný pomoci každému a zvláště pak studentům, kteří se k němu houfně hlásí o bakalářské či diplomové práce. Protože je v práci denně, avšak narozeniny slaví ke konci roku, tak jsme jeho narozeninové datum skoro přechodili a zaspali. Tímto textem jubilanta připomínáme mimopražským kolegům a dodatečně velká gratulace Radimovi k životnímu jubileu.

Zdraví a pohodu v rodině i na pracovišti přeji za nás všechny

Ivan Bičík